

N:o 169.

Ank. till Riksd. kansli den 23 maj 1907, kl. 6 e m.

Utlåtande, angående beräkningen af statsverkets ordinarie inkomster.
(I. A.)

Efter det statsutskottet till behandling förehaft Kungl. Maj:ts proposition angående statsverkets tillstånd och behof, i hvad densamma afser beräkningen af statsverkets *ordinarie inkomster*, får utskottet nu, jämlikt § 53 regeringsformen och § 39 riksdagsordningen, uppgifva och föreslå de belopp, hvartill dessa inkomster under nästkommande statsregleringsperiod för närvarande anses kunna upptagas.

I skrifvelse den 13 december 1906 med berättelse om statsverkets inkomster under näst föregående år och förslag till deras beräkande vid förestående statsreglering har statskontoret angående de ordinarie inkomsterna anfört följande:

»*Arrendemedlen*, som i riksstaten för år 1907 beräknats till 1,700,000 kronor, hafva under senaste femårsperiod influtit med i medeltal 2,020,445 kronor och med en årlig minskning i medeltal af 56,688 kronor. Då inkomstbeloppet sistlidet år uppgick till 1,927,052 kronor, torde denna inkomsttitel, ehuru densamma alltjämt till följd af fortgående försäljning af mindre kronolägenheter har tendens att sjunka, kunna i 1908 års rikstat upptagas till samma belopp som år 1907, eller 1,700,000 kronor.

Mantalspenningarne, i riksstaten för år 1907 uppförda med 800,000 kronor, belöpte sig år 1905 till 793,671 kronor och utvisa under de senaste fem åren en konstant årlig ökning af i medeltal 9,040 kronor. Ehuru denna inkomsttitel med all sannolikhet år 1908 kommer att inflyta med högre belopp, anser sig dock statskontoret icke böra redan nu föreslå någon ytterligare höjning i dess beräkning utöfver den, som för år 1907 vidtogs, hvarigenom beloppet upptogs till 800,000 kronor.

Bötesmedlen, i 1907 års riksstat beräknade till 400,000 kronor, hafva under år 1905 influtit med 427,334 kronor och i medeltal under senast förflutna fem år med 415,627 kronor. Statskontoret anser sig icke hafva anledning att beträffande dessa medel föreslå någon ändring, utan hemställer, att desamma må i 1908 års riksstat upptagas med oförändradt belopp.

Kontrollstämpelmedlen hafva under senast förflutna fyra år influtit med ett för hvarje år ökad belopp från 63,838 kronor år 1902 till 78,870 kronor år 1905. Årliga ökningen i medeltal har under femårsperioden 1901—1905 varit 3,203 kronor. Under sådana förhållanden är det att förvänta, att inkomstiteln kommer att det år hvarom nu är fråga uppgå till minst 80,000 kronor, hvadan statskontoret föreslår dess upptagande i 1908 års riksstat med sistnämnda belopp.

Fyr- och båkmedlen, i 1907 års riksstat beräknade till 1,700,000 kronor, inflöto år 1905 med 1,693,697 kronor och i medeltal under senaste femårsperiod med 1,712,609 kronor. Statskontoret anser sig icke hafva anledning att beträffande dessa medel föreslå någon ändring, utan hemställer, att desamma må i 1908 års riksstat upptagas med oförändradt belopp.

Telegrafmedlen, i riksstaten för år 1907 upptagna till 8,800,000 kronor, hafva, enligt hvad statskontoret inhämtat, af telegrafstyrelsen för år 1908 beräknats till 10,080,000 kronor, hvilket belopp finnes upptaget i bifogade tabell. Uti underdånig skrifvelse den 30 nästlidne november yttrar telegrafstyrelsen beträffande denna beräkning följande:

»Telegrafverkets inkomster af verkets telegraf- och telefontrafikrörelse utgöras dels af portoinkomster för telegrambefordringen, dels af abonnemangs-, samtals- och andra afgifter, härflytande af telefontrafiken, dels ock af åtskilliga smärre belopp från särskilda andra inkomstkällor.

Portoinkomsten för telegrambefordringen under år 1905, hvilken inkomst uti statförslaget för samma år beräknats till 1,735,000 kronor, uppgick emellertid enligt den nu avslutade räkenskapen till 2,034,288 kronor.

För år 1906 upptogs i statförslaget inkomsten af telegrafrörelsen till enahanda belopp som uti 1905 års statförslag, eller till 1,735,000 kronor, men torde, såvidt af räkenskapen för årets tre första kvartal kan dömas, telegrafinkomsten för år 1906 komma att uppgå till omkring 2,102,000 kronor.

Uti 1907 års statförslag beräknades inkomsten af telegrafrörelsen till 1,820,000 kronor. För år 1908 torde anledning förefinnas att kunna ytterligare höja nämnda inkomstpost, dock anser sig telegrafstyrelsen, på grund af den från och med år 1907 inträdande nedsättningen af minimiportot för inländska telegrammer, icke böra upptaga telegrafinkomsten till högre belopp än 2,000,000 kronor.

Inkomsten af telefonväsendet var uti 1905 års statförslag beräknad till 5,700,000 kronor, men har i verkligheten uppgått till 7,030,807 kronor.

För år 1906 hade ifrågavarande inkomst uti statförslaget upptagits till 6,200,000 kronor, men synes densamma med ledning af räkenskapen för årets tre första kvartal kunna antagas komma att uppgå till omkring 7,620,000 kronor. Uti statförslaget för år 1907 höjdes denna inkomsttitels belopp till 6,900,000 kronor.

Då inkomsten af telefonväsendet under innevarande år, såsom nyss är nämndt, kan beräknas komma att uppgå till ett belopp, som med öfver 700,000 kronor öfverstiger äfven den för år 1907 beräknade inkomsten under denna titel, och då anledning är att antaga, det inkomsterna af telefonväsendet fortfarande komma att stiga, tvekar icke telegrafstyrelsen i underdånighet hemställa, det nämnda inkomstpost må vid beräklandet af telegrafverkets inkomster för år 1908 sättas till 8,000,000 kronor.

Telegrafverkets öfriga inkomster beräknades uti statförslaget för år 1907 till 80,000 kronor och synas för år 1908 böra upptagas till enahanda belopp.

Vid sammanställning af dessa belopp erhållas följande inkomstsiffror:

telegramporto	kronor	2,000,000: —
telefonabonnemangs- och samtalsafgifter ...	»	8,000,000: —
öfriga inkomster	»	80,000: —
		eller tillsammans kronor 10,080,000: —.»

Järnvägstrafikmedlen. Enligt hvad statskontoret inhämtat, har järnvägsstyrelsen beräknat denna inkomsttitel för år 1908 till 12,500,000 kronor,

med hvilket belopp densamma upptagits i bifogade tabell. I fråga härom yttrar järnvägsstyrelsen uti underdånig skrifvelse den 24 nästlidne november följande:

»Under åren 1904 och 1905 har det ekonomiska resultatet af statsbanornas drift utfallit sålunda:

Bruttoinkomsterna hafva utgjort för år 1904: 52,937,270 kronor 75 öre och för år 1905: 54,736,906 kronor 50 öre. Driftkostnaderna, inklusive bidrag till statens järnvägstrafiks pensionsinrättning, hafva uppgått för år 1904 till 38,036,333 kronor 44 öre och för år 1905 till 39,319,607 kronor 9 öre. Af nettobehållningarna för dessa år, respektive 14,900,937 kronor 31 öre och 15,417,299 kronor 41 öre, hafva, sedan afsättningar ägt rum till inköp af inventarier och till förlag, till statskontoret inlevererats 13,500,000 kronor för år 1904 och 13,700,000 kronor för år 1905.

Hvad innevarande års bruttoinkomster beträffar torde böra framhållas, att rörelsen på statsbanorna under det snart tilländagångna året haft att uppvisa ett icke obetydligt uppsving, i det att en tillväxt i såväl person- som särskildt godstrafik kan konstateras. Under det bruttoinkomsterna för månaderna januari—september förra året utgjorde 40,597,625 kronor 54 öre, hafva de sålunda för motsvarande månader detta år uppgått till 44,479,914 kronor 2 öre, däraf omkring 500,000 kronor torde vara att hänföra till ökad inkomst genom ändrade grunder för afgifter för personbefordran. Med hänsyn härtill samt med beräkning af inkomst från riksgränsbanan af närmare 1,000,000 kronor på grund af den Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag medgifna rätt att jämväl under innevarande år transportera större malmkvantitet än 1,200,000 ton, torde bruttoinkomsterna för år 1906 kunna antagas komma att uppgå till omkring 59,700,000 kronor. De af Eders Kungl. Maj:t fastställda arfvodes- och kostnadsstater för innevarande år sluta å ett belopp af 41,029,000 kronor; och torde de verkliga driftkostnaderna för detta år med ledning af hvad desamma utgjort till och med september månad samt med beräkning af såväl ökad utgift för riksgränsbanan genom nyssnämnda malmtransport som ökad driftkostnad i öfrigt för oktober—december innevarande år, antagas komma att uppgå till i rundt tal 41,700,000 kronor, inklusive bidraget till statens järnvägstrafiks pensionsinrättning. För månaderna januari—november 1906 äro till statskontoret inlevererade 14,400,000 kronor; och torde för nästkommande december månad komma att ytterligare inlevereras omkring 2,000,000 kronor.

Det förslag till arfvodes- och kostnadsstat för statens järnvägar för år 1907, som styrelsen i underdånig skrifvelse denna dag till Eders Kungl. Maj:t afgifver, slutar å ett belopp af 46,148,000 kronor.

Med ledning af den erfarenhet, som vunnits under de senaste åren, har nu styrelsen att beräkna det ekonomiska resultatet af statens järnvägars drift under år 1908.

Af det föregående framgår, hvad först bruttoinkomsterna beträffar, att för innevarande år är att förvänta en ökad bruttoinkomst af omkring 5,000,000 kronor, däraf omkring 3,400,000 kronor ordinär ökning och återstoden ökning på grund af förenämnda extra malmtransport och ändrade personafgifter.

Af allt att döma är berörda ordinära ökning i trafikrörelsen icke af tillfällig natur, utan kan en ytterligare stegring här liksom i utlandet med all sannolikhet vara att förvänta. Ökningen i bruttoinkomsterna för år 1907, jämfördt med bruttoinkomsterna för år 1906, torde därför kunna beräknas till 4,500,000 kronor och bruttoinkomsterna i sin helhet för år 1907 sålunda kunna antagas uppgå till 62,600,000 kronor. Vidkommande åter ökningen för år 1908 finner styrelsen sig med hänsyn till de många nu ej kända förhållanden, som å frågan inverka, icke kunna beräkna denna ökning till högre belopp än 4,000,000 kronor, hvadan således bruttoinkomsterna för sistnämnda år skulle komma att uppgå till 66,600,000 kronor.

Hvad därefter angår driftkostnaderna utvisar styrelsens underdåniga förslag till stater för år 1907 jämförda med de fastställda staterna för år 1906 — Örebro—Svartå järnväg inräknad — en betydlig ökning i driftkostnaderna för år 1907. Denna ökning är å de olika afdelningarna fördelad på följande sätt:

	Ökning.		
	a) ordinär.	b) genom löne- reglering till extra per- sonal	Summa.
å administrativa afdel- ningen.....	60,000: —	— — —	60,000: —
„ banafdelningen	448,000: —	570,000: —	1,018,000: —
„ maskinafdelningen ...	1,953,600: —	400,000: —	2,353,600: —
„ trafikafdelningen	902,300: —	550,000: —	1,452,300: —
	<hr/> 3,363,900: —	<hr/> 1,520,000: —	<hr/> 4,883,900: —.

Förslaget till stater för år 1907 utvisar:

å administrativa afdelningen	kronor	710,000: —
„ banafdelningen.....	„	10,000,000: —
„ maskinafdelningen	„	22,000,000: —
„ trafikafdelningen	„	13,268,000: —
ångfärjan	„	170,000: —
		Summa kronor 46,148,000: —

Ökningen i dessa stater är hufvudsakligen beroende på — förutom höjningen i extra personalens aflöningsförmåner — stegring i trafikrörelsen, höjda stenkolspris samt inrättande af erforderliga nya ordinarie tjänster.

Under antagande att enahanda ordinära ökning af driftkostnaderna i genomsnitt skulle inträda jämväl för år 1908 och oberäknadt den höjning i aflöningsförmåner, som i anledning af förslag af den af Eders Kungl. Maj:t under den 30 januari 1906 tillsatta löneregeringskommitté kan varda den ordinarie personalen tillerkänd, skulle staterna för år 1908 erhålla ungefär följande utseende:

å administrativa afdelningen	kronor	770,000: —
„ banafdelningen	„	10,300,000: —
„ maskinafdelningen	„	24,000,000: —
„ trafikafdelningen	„	14,000,000: —
ångfärjan.....	„	170,000: —
		Summa kronor 49,240,000: —

Lägges till denna slutsumma dels den ökning i staterna till beräknadt belopp af i rundt tal 2,700,000 kronor, som genom höjning af den ordinarie personalens aflöningsförmåner kan tillkomma, dels ock beräknadt bidrag till statens järnvägstrafiks pensionsinrättning, 650,000 kronor, skulle driftkostnaderna för år 1908 uppgå till i rundt tal 52,600,000 kronor.

Med hänsyn härtill har styrelsen ansett nettobehållningen för år 1908 böra beräknas till i rundt tal 14,000,000 kronor. Af detta belopp torde sammanlagdt omkring 1,500,000 kronor böra afsättas för inköp af inventarier och för ökande af förlag.»

Skogsmedlen, som i riksstaten för år 1907 äro uppförda med 7,800,000 kronor, hafva utgjort:

år 1903	kronor	8,632,532: —
» 1904	»	8,294,132: —
» 1905	»	7,464,609: —
eller i medeltal för dessa tre år	»	8,130,424: —

Enligt från domänstyrelsen erhållen uppgift hafva statsverkets skogsmedelsinkomster under innevarande års tre första kvartal belöpt sig till 7,931,636 kronor 82 öre. I händelse skogsmedelsuppbörden under fjärde kvartalet kommer att motsvara uppbörden under samma kvartal sistlidet år eller 772,420 kronor 10 öre, skulle inkomsten af skogsmedel för år 1906 alltså komma att uppgå till 8,704,056 kronor 92 öre. Med hänsyn härtill hemställer statskontoret, att skogsmedlen i 1908 års riksstat upptagas med ett till 8,000,000 kronor förhöjdt belopp.

Terminsafgifter från läroverken. Sedan 1904 års Riksdag med anledning af Eders Kungl. Maj:ts proposition den 31 december 1903, angående ändrad anordning af rikets allmänna läroverk och lönerreglering för vid dem anställde lärare, beslutat, att lärjungarne vid de allmänna läroverken skulle till statsverket erlägga terminsafgifter och att sålunda en ny inkomsttitel »terminsafgifter från läroverken» komme att i riksstaten uppföras, beräknades, på grund af en uti Eders Kungl. Maj:ts nådiga proposition (n:o 50, sid. 206 och följande) förebragt utredning, denna inkomsttitel komma att år 1905 inflyta med 420,000 kronor.

I 1906 års riksstat, vid hvars fastställande ännu saknades hvarje erfarenhet rörande denna inkomsttitel, blef densamma upptagen med enahanda belopp.

På grund af uppgifter, som af statskontoret infordrades från rektorsämbetena, höjdes beräkningen för år 1907 till 550,000 kronor, och sedermera hafva räkenskaperna gifvit vid handen, att inkomsttiteln år 1905 influtit med 588,553 kronor 56 öre.

Ehuru anledning icke torde saknas till det antagandet, att denna inkomsttitel kommer att erbjuda föga växlingar och alltså en förhöjning utöfver det för år 1907 beräknade belopp kunde anses motiverad, hemställer statskontoret, att inkomsttiteln, intilldess större erfarenhet om densamma vunnits, må beräknas till oförändradt belopp eller 550,000 kronor.

Extra uppbörd. Denna inkomsttitel, som i 1907 års riksstat upptagits med 200,000 kronor, har under de senaste åren influtit med:

år 1903	kronor	403,523: —
» 1904	»	317,660: —
» 1905	»	366,504: —
eller i medeltal för dessa tre år ...	»	362,562: —

Ehuru inkomstiteln i viss mån är af växlande natur, vill det synas statskontoret, som om densamma, med hänsyn till nu anförda siffror, skulle kunna utan fara i 1908 års stat uppföras till 300,000 kronor, hvilket belopp icke under senaste treårsperiod underskridits.»

I fråga om de ordinarie inkomsterna har statrådet och chefen för finansdepartementet till statsrådsprotokollet öfver finansärenden den 12 januari innevarande år anført följande:

»Hvad angår beräkningen af statsverkets inkomster och därvid först de *ordinarie inkomsterna*, hafva järnvägsmedlen af statskontoret, till hvars berättelse jag anhåller få hänvisa, i enlighet med järnvägsstyrelsens förslag upptagits till allenast 12,500,000 kronor, eller 500,000 kronor mindre än det belopp, hvartill denna statsinkomst i 1907 års riksstat blifvit uppförd.

Med hänsyn till den fortgående stegring i järnvägstrafiken, som under senaste åren pågått och väl äfven fortfarande är att förvänta, kan denna beräkning möjligen anses låg, men då, på sätt järnvägsstyrelsen framhållit, driftkostnaderna ökas i jämbredd med trafikens tillväxt och behovet af förbättrade aflöningsvillkor för statsjärnvägarnas personal, enligt hvad styrelsen jämväl erinrat, torde under nästkommande år föranleda afsevärdt ökade utgifter, i följd hvaraf den behållna inkomsten af järnvägstrafikmedlen kommer att i motsvarande mån minskas, synes försiktigheten bjuda att för samma år icke beräkna denna inkomst högre än järnvägsstyrelsen föreslagit.

Skogsmedlen hafva af statskontoret föreslagits att i riksstaten uppföras med 8,000,000 kronor. Dessa inkomster, hvilka i 1907 års riksstat uppförts med 7,800,000 kronor, hafva influtit år 1903 med 8,632,532 kronor, år 1904 med 8,294,132 kronor och år 1905 med 7,464,609 kronor, eller således i medeltal för dessa tre år 8,130,424 kronor. Med hänsyn härtill och då, enligt hvad jag förut nämnt, denna inkomst för år 1906 uppgått till 8,638,888 kronor, synes den af statskontoret föreslagna beräkningen icke kunna anses vara för hög.

Jämväl öfriga ordinarie inkomster torde få i riksstaten uppföras med de belopp, statskontoret föreslagit.»

Utskottet, som icke haft något att erinra mot Kongl. Maj:ts förenämnda inkomstberäkning, får alltså hemställa,

att Riksdagen må beräkna statsverkets ordinarie inkomster för år 1908 på följande sätt:

Arrendemedel	kronor	1,700,000: —
Mantalspenningar	»	800,000: —
Bötesmedel	»	400,000: —
Kontrollstämpelmedel	»	80,000: —
Fyr- och båkmedel	»	1,700,000: —
Telegrafmedel	»	10,080,000: —
Järnvägstrafikmedel	»	12,500,000: —
Skogsmedel	»	8,000,000: —
Terminsafgifter från läroverken...	»	550,000: —
Extra uppbörd	»	300,000: —

Summa kronor 36,110,000: —

Stockholm den 23 maj 1907.

På statsutskottets vägnar:

HUGO TAMM.

Tabell öfver statsverkets ordinarie inkomster.

Statskontoret beräknat för 1908.			Statsutskottets förslag för 1908.	
Kronor	öre		Kronor	öre
1,700,000	—	Arrendemedel.....	1,700,000	—
800,000	—	Mantalspenningar	800,000	—
400,000	—	Bötesmedel	400,000	—
80,000	—	Kontrollstämpelmedel	80,000	—
1,700,000	—	Fyr- och båkmedel	1,700,000	—
10,080,000	—	Telegrafmedel.....	10,080,000	—
12,500,000	—	Järnvägsmedel	12,500,000	—
8,000,000	—	Skogsmedel	8,000,000	—
550,000	—	Terminsafgifter från läroverken	550,000	—
300,000	—	Extra uppbörd	300,000	—
36,110,000	—	Summa	36,110,000	—